

Sosiaali- ja terveysministeriö
Neuvotteleva virkamies Sanna Pekkarinen
PL 33
00023 VALTIONEUVOSTO

Lausuntopyyntö 22.8.2018, STMO76:00/2018

Hallituksen esityksen luonnos laeiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Kansaneläkelaitokselta (Kela) lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta ja eräiden muiden lakien muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslakia, takuueläkkeestä annettua lakia, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annettua lakia sekä määräaikaista lakia työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhön paluun edistämisestä.

Takuueläkkeen määrää ehdotetaan korotettavaksi siten, että takuueläkkeen määrä olisi 784,52 euroa kuukaudessa vuonna 2019. Vuonna 2018 takuueläkkeen täysi määrä on 775,27 euroa, joten ehdotus merkitsisi 9,25 euron korotusta nykyiseen, kun huomioon otetaan myös erikseen toteutettava vuotta 2019 koskeva poikkeuksellinen indeksitarkistus.

Takuueläkkeen korotus parantaisi pienituloisten eläkeläisten asemaa, koska sitä maksetaan henkilöille, jotka saavat joko pelkkää kansaneläkettä tai sen lisäksi pientä työeläkettä. Takuueläkkeen määrään vaikuttavat myös tietyt ulkomailta maksettavat jatkuvat eläkkeet tai korvaukset. Takuueläkettä koskeva tasokorotus korottaa myös erityisen vaikeaan työmarkkina-asemaan joutuneille ikääntyneille pitkäaikaistyöttömille maksettavaa eläketukea, joka on sidottu takuueläkkeen määrään.

Ehdotusta takuueläkkeen korottamisesta voidaan pitää kannatettavana, koska se parantaisi kaikkein heikoimmassa asemassa olevien eläkeläisten asemaa.

Nuoren kuntoutusrahaa ja ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahaa ehdotetaan korotettavaksi siten, että kuntoutusrahan vähimmäismäärä vastaisi säilyisi takuueläkkeen tasoisena. Ehdotusta ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan ja nuoren

kuntoutusrahan vähimmäismäärän tasokorotuksesta voidaan pitää kannatettavana, koska ilman tasokorotusta nuorille maksettava kuntoutusrahan takuueläkettä alempi taso muodostaisi kannustinloukun.

Esityksessä ehdotetaan myös ns. lepäämislain (738/2009) kiinteän euromääräisen ansiorajan korvaamista viittauksella takuueläkelakiin ja siinä säädettyyn euromäärään. Näin lepäämään jättämisen kiinteä ansioiden alaraja pysyisi ilman eri sääntelyä takuueläkkeen suuruisena.

Nykyisin lepäämislaissa säädettyä ansaintarajaa ei ole nostettu samalla, kun takuueläkkeeseen on tehty indeksikorotuksista erillisiä korotuksia, jolloin se on jäänyt takuueläkkeen tasoa alhaisemmaksi. Tämä on johtanut siihen, että takuueläkettä saavan henkilön tulot ovat voineet työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättämisen vuoksi alentua takuueläkkeen määrää pienemmiksi työnteon kokeilemisen seurauksena.

Muutos on kannatettava, koska sen tavoitteena on poistaa eri suuruisten rajojen aiheuttama kannustinloukku, lisätä työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättämiseen liittyvää ennakoitavuutta ja selkeyttää järjestelmän toimintaa helpottamalla esimerkiksi ansaintarajoista tiedottamista.

Kansaneläkelaitos on tehnyt tiivistä yhteistyötä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa valmisteltaessa vanhempainpäivärahoja koskevia lainmuutoksia. Muutoksia pidetään pääosin hyvinä, useimmat ehdotukset parantavat vanhempien yhdenvertaista asemaa ja lapsen asemaa.

Ehdotuksen mukaan kunnallisen luottamustoimen hoitamista ei pidettäisi vanhempainpäivärahan maksamiseen vaikuttavana ansiotyönä. Hallituksen esityksessä todetaan, että vallitseva soveltamiskäytäntö on nähty ongelmallisena luottamustoimen hoitamisen näkökulmasta ja pienten lasten vanhempien poliittiseen toimintaan osallistumisen kannalta. Nykyinen lainsäädäntö on koettu asiakkaiden kannalta joustamattomaksi ja sen ei koeta riittävästi kannustavan osallistumiseen ja erilaisten luottamustehtävien hoitamiseen perhevapaiden aikana. Kunnallisten luottamustoimien osalta esityksessä todetaan, että niistä maksettavien palkkioiden on tarkoitus korvata tehtävään kuluva aikaa ja tehdä oikeus osallistua päätöksentekoon mahdolliseksi jokaiselle. Muutoksen johdosta vanhempainpäiväraha voitaisiin maksaa täysimääräisenä niiltä päiviltä, kun vanhempi osallistuu luottamustehtävän hoitamiseen.

Lakiehdotus, jonka mukaan kuntalain 69 §:ssä mainittuna luottamushenkilönä toimiminen ei jatkossa vaikuttaisi päivärahaan, on toimeenpanon kannalta selkeä. Kela kiinnittää huomiota siihen että, poliittisten luottamustehtävien lisäksi yhteiskunnallisesti merkittäviä

luottamustehtäviä hoidetaan lisäksi esimerkiksi monissa alueellisissa ja valtakunnallisissa järjestöissä. Lakiehdotuksen mukaan näiden luottamustehtävien hoitaminen aiheuttaisi edelleen vanhempainpäivärahan maksamisen vähimmäismääräisenä.

Ehdotetuilla muutoksilla ei ole vaikutusta työttömyysturvaan siltä osin, kun on kyse työttömyysetuuden estävien etuuksien tasokorotuksista. Takuueläke on työttömyysetuudesta vähennettävä etuus, joten sen määrän muutos vaikuttaa työttömyysturvan määrään välillisesti.

Esitykseen sisältyy yksi työttömyysturvaan suoranaisesti vaikuttava muutos. Esityksen mukaan lapsesta yksin huolehtivalle äidille tulisi oikeus vanhempainrahakauden pidennykseen. Äidillä olisi oikeus saada vanhempainrahaa pykälän 1-3 momentissa säädettyä pitempään silloin, kun ei ole vakuutettua, johon sovelletaan isyysrahaa koskevia säännöksiä kyseisen lapsen osalta. Vanhempainrahakauden pidennys myönnettäisiin hakemuksesta vastaavasti kuin isyysraha. Sitä ei siten luettaisi niin sanottuun laskennalliseen vanhempainrahakauteen eli aikaan, jolta äidin katsotaan olevan oikeutettu saamaan vanhempainrahaa. Näin ollen, jos äiti ei hakisi vanhempainrahakauden pidennystä, hänellä voisi olla oikeus työttömänä työnhakijana olleessaan työttömyysturvalain mukaiseen työttömyysetuuteen.

Sairauspäivärahan vähimmäismääräisen päivärahan määrää ehdotetaan korotettavaksi 25,88 euroon päivältä. Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaiseen viittaussäännökseen perustuen korotus koskisi myös vähimmäismääräistä kuntoutusrahaa. Korotuksen jälkeen vähimmäismääräisen päivärahan määrä olisi työmarkkinatuen tasolla. Ehdotus on kannatettava, koska muutoksella siirretään painopistettä viimesijaisesta toimeentulotuesta siihen ensisijaiseen etuuteen, joka etuuden hakijalle on tarkoitettu hänen elämäntilanteessaan.

Työnantajan oikeutta sairauspäivärahaan ehdotetaan sovellettavaksi myös tilanteisiin, kun vakuutetulla on oikeus tilapäisesti keskeyttää luottamustoimensa hoitaminen työkyvyttömyyden, raskauden tai synnytyksen taikka lapsen hoidon vuoksi ja saada tältä ajalta luottamustoimen palkkiota. Ehdotus selkiyttää toimeenpanoa ja se on kannatettava muutos.

Sairausvakuutuslakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan Kansaneläkelaitos voi luovuttaa työpaikkakassoille niiden ratkaisutoiminnassa etuuden tai korvauksen myöntämiseksi ja maksamiseksi tarvitsemia välttämättömiä tietoja. Tämä on tarpeellinen ja kannatettava muutos. Julkisissa tiloissa annetun yksityisen terveydenhuollon korvaamista ehdotetaan jatkettavan edelleen vuoden 2022 loppuun, johon mennessä valinnanvapausjärjestelmän mukaiset suoran valinnan palvelut toimisivat maanlaajuisesti. Paljon lääkkeitä käyttävien

omavastuuta lääkekustannuksista ehdotetaan alennettavaksi alentamalla vuosiomavastuuta eli lääkekattoa. Muutoksia on valmisteltu yhteistyössä STMn valmistelijoiden kanssa ja muutokset ovat kannatettavia.

Anne Neimala
Etuusjohtaja

Mikko Toivanen
Työ- ja toimintakykyetuksien osaamiskeskuksen päällikkö